

D2.1 Σχεδιασμός παρέμβασης (Εγχειρίδιο κατάρτισης για το Pro-W)

Περίληψη

Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς

Η εκπαίδευση και φροντίδα στην πρώιμη παιδική ηλικία έχει σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων και της συμπεριφοράς των παιδιών, καθώς περνούν σημαντικό χρονικό διάστημα σε προσχολικά περιβάλλοντα. Για το λόγο αυτό, είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωρίσουμε την επίδραση αυτού του περιβάλλοντος στη συμπεριφορά των παιδιών, ιδίως αν λάβουμε υπόψη την ταχεία και εύπλαστη ανάπτυξή τους. Ειδικοί συστήνουν παρεμβάσεις στο πλαίσιο της προσχολικής ηλικίας που προάγουν τη θετική συμπεριφορά και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι επωφελείς επειδή εφαρμόζονται συνολικά σε όλο το σχολείο από το διδακτικό και μη προσωπικό, εμπλέκοντας όλα τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Τέτοιες παρεμβάσεις έχει αποδειχθεί ότι βελτιώνουν τα κοινωνικο-συναισθηματικά και ακαδημαϊκά αποτελέσματα των παιδιών, το κλίμα στο νηπιαγωγείο και την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από την εργασία τους.

Τα τελευταία 20 χρόνια, το Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (SW-PBS) έχει αναπτυχθεί ως οργανωτικό πλαίσιο για την υποστήριξη ακαδημαϊκών, κοινωνικών και συμπεριφορικών δεξιοτήτων στα νηπιαγωγεία. Το SW-PBS λειτουργεί με βάση ένα πλαίσιο τριών επιπέδων. Το επίπεδο 1 επικεντρώνεται στην πρόληψη της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς και στην προώθηση της θετικής συμπεριφοράς για τα περισσότερα παιδιά μέσω της εφαρμογής σε όλο το σχολείο με τη συμμετοχή όλου του προσωπικού, των παιδιών και των οικογενειών. Η βαθμίδα 2 απευθύνεται σε ένα επιπλέον 15% των παιδιών που δεν ανταποκρίθηκαν στις ακαδημαϊκές και κοινωνικο-συναισθηματικές προσδοκίες και δεν έχουν επωφεληθεί από τις δραστηριότητες της βαθμίδας 1. Η βαθμίδα 3 απευθύνεται σε περίπου 5% των παιδιών με χρόνια και σοβαρά θέματα κοινωνικο-συναισθηματικής συμπεριφοράς.

Η προσέγγιση SW-PBS βασίζεται στην ευρύτερη έννοια της Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS), η οποία δίνει έμφαση στη μετατόπιση της προσοχής των εκπαιδευτικών από την αρνητική συμπεριφορά στην ενθάρρυνση της θετικής συμπεριφοράς μέσω του επαίνου, της προσοχής και της ενίσχυσης. Το SW-PBS επεκτείνει αυτή την προσέγγιση σε συστημικό επίπεδο, εμπλέκοντας όλα τα μέλη του νηπιαγωγείου, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού, των παιδιών και των γονέων. Χρησιμοποιεί την ανάλυση δεδομένων, τις τεκμηριωμένες πρακτικές παρέμβασης και τη διδακτική εστίαση για την αντιμετώπιση των προβληματικών συμπεριφορών στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης.

Το θεωρητικό πλαίσιο του SW-PBS ευθυγραμμίζεται με τη θεωρία της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς (ΕΑΣ) (Applied Behavior Analysis - ABA), η οποία υποδηλώνει ότι η συμπεριφορά επηρεάζεται από τις προηγούμενες και τρέχουσες εμπειρίες στο περιβάλλον. Σύμφωνα με τη θεωρία της ΕΑΣ, η συμπεριφορά ακολουθεί μια αλληλουχία από Αντίκτυπο, Συμπεριφορά και Συνέπεια. Η αλλαγή της συμπεριφοράς απαιτεί την τροποποίηση του περιβαλλοντικού πλαισίου, το οποίο στην περίπτωση του SW-PBS περιλαμβάνει την τροποποίηση της

συμπεριφοράς των ενηλίκων μέσα στο περιβάλλον της προσχολικής εκπαίδευσης, ώστε να ενθαρρύνονται οι θετικές αλλαγές στη συμπεριφορά των παιδιών.

Το πλαίσιο SW-PBS αποτελείται από τέσσερα αλληλένδετα στοιχεία: αποτελέσματα, συστήματα, δεδομένα και πρακτικές. Τα αποτελέσματα αναφέρονται στους μετρήσιμους στόχους που σχετίζονται με τα κοινωνικά, συμπεριφορικά και ακαδημαϊκά αποτελέσματα που θέτουν τα νηπιαγωγεία. Τα συστήματα περιλαμβάνουν πολιτισμικά προσαρμοσμένες στρατηγικές που εφαρμόζονται για την υποστήριξη του προσωπικού των νηπιαγωγείων στην ακριβή εφαρμογή του SW-PBS. Αυτό περιλαμβάνει την εκπαίδευση, τον καθορισμό ενός οράματος για το νηπιαγωγείο, τον σχεδιασμό σχεδίων μαθημάτων για τη διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων, την εφαρμογή ενός συστήματος επιβραβεύσεων και τον σχεδιασμό μιας ιεραρχίας συνεπειών. Συλλέγονται δεδομένα για την ενημέρωση της λήψης αποφάσεων, την παρακολούθηση των δεξιοτήτων των παιδιών και την πιστότητα της εφαρμογής του SW-PBS. Οι πρακτικές περιλαμβάνουν τεκμηριωμένες στρατηγικές για την υποστήριξη της συμπεριφοράς των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας, της επιβράβευσης, της διόρθωσης, της υπενθύμισης και της εκ νέου διδασκαλίας κοινωνικών δεξιοτήτων και αναμενόμενων συμπεριφορών.

Στο έργο Pro-W, το SW-PBS εφαρμόζεται για τη δημιουργία ενός θετικού και προληπτικού σχολικού περιβάλλοντος όπου όλα τα παιδιά μπορούν να επιδείξουν κατάλληλη συμπεριφορά. Το έργο περιλαμβάνει την εκπαίδευση και την υποστήριξη του προσωπικού προσχολικής εκπαίδευσης, τη συμμετοχή των οικογενειών και τη χρήση κοινής γλώσσας και διδακτικής προσέγγισης. Η εφαρμογή απαιτεί ανάπτυξη των εξής στοιχείων: κοινό όραμα, ομάδα ηγεσίας, αποσαφήνιση της αναμενόμενης συμπεριφοράς, διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων, ενθάρρυνση της αναμενόμενης συμπεριφοράς, αποθάρρυνση της ακατάλληλης συμπεριφοράς, συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση, καθώς και εκπαίδευση και υποστήριξη του προσωπικού προσχολικής εκπαίδευσης. Το έργο δίνει έμφαση στις προληπτικές προσεγγίσεις, την παροχή θετικής ενίσχυσης για την αναμενόμενη συμπεριφορά, την αντιμετώπιση της ακατάλληλης συμπεριφοράς μέσω ευκαιριών διδασκαλίας και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής. Στόχος είναι η δημιουργία ενός θετικού και συνεπούς περιβάλλοντος που υποστηρίζει την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και τα βοηθά να εσωτερικεύσουν τις αναμενόμενες συμπεριφορές.

Συνολικά, η εφαρμογή μιας παρέμβασης στην προσχολική ηλικία, όπως το SW-PBS, το οποίο επικεντρώνεται στην υποστήριξη της θετικής συμπεριφοράς και στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, μπορεί να αποφέρει πολλά οφέλη. Με τη συμμετοχή όλου του προσωπικού, των παιδιών και των οικογενειών, το SW-PBS προωθεί ένα θετικό κλίμα προσχολικής εκπαίδευσης, βελτιώνει τα αποτελέσματα των παιδιών και υποστηρίζει την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών. Το PBS στο πρόγραμμα Pro-W στοχεύει στην αναδιάρθρωση των προσχολικών πλαισίων και στην προώθηση της θετικής συμπεριφοράς, εστιάζοντας στη συμπεριφορά των ενηλίκων, δημιουργώντας ένα κοινό όραμα, παρέχοντας ηγεσία, διδάσκοντας κοινωνικές δεξιότητες και εφαρμόζοντας προληπτικές στρατηγικές. Το πλαίσιο τονίζει τη σημασία της λήψης αποφάσεων βάσει δεδομένων, της συνεχούς παρακολούθησης και της συνεχούς κατάρτισης και υποστήριξης του προσωπικού προσχολικής εκπαίδευσης.

Θετική Ψυχολογία & Το Μοντέλο PERMA

Το επόμενο μέρος του εγχειριδίου παρέχει μια επισκόπηση του μοντέλου PERMA, ενός πλαισίου που προτάθηκε από τον Seligman για την ενίσχυση της ευζωίας και της ανθρώπινης ευημερίας. Το ακρωνύμιο PERMA αναφέρεται στα Θετικά Συναισθήματα, τη Δέσμευση, τις Θετικές Σχέσεις, το Νόημα και την Επίτευξη (Positive Emotions, Engagement, Positive Relationships, Meaning, and Accomplishment). Αυτά τα πέντε στοιχεία είναι απαραίτητα για την επίτευξη υψηλών επιπέδων ευημερίας μεμονωμένα και σε συνδυασμό.

Αρχικά, υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο των εκπαιδευτικών και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, όπως ο φόρτος εργασίας, τα θέματα πειθαρχίας και οι συγκρούσεις, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ευημερία και την ποιότητα της διδασκαλίας τους. Τονίζει την ανάγκη για επαγγελματική υποστήριξη και επένδυση στην ευημερία των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα στο σημερινό πλαίσιο της πανδημίας COVID-19. Υπογραμμίζει τη σημασία της ευημερίας για τους εκπαιδευτικούς, καθώς δεν ωφελεί μόνο την προσωπική τους ζωή, αλλά επηρεάζει θετικά τη διδασκαλία τους και τα αποτελέσματα των μαθητών. Για τον σκοπό αυτό, το εγχειρίδιο αποσκοπεί στην παροχή ενός βασικού πλαισίου και τεκμηριωμένων δραστηριοτήτων για τους εκπαιδευτικούς και τους εξωτερικούς εκπαιδευτές για την προώθηση της ευημερίας τους με τη χρήση του μοντέλου PERMA.

Η Θετική Ψυχολογία επικεντρώνεται στη μελέτη των ανθρώπινων σκέψεων, συναισθημάτων και συμπεριφορών για την προώθηση της ευτυχίας και της ολοκλήρωσης, και παρουσιάζεται ως το θεωρητικό υπόβαθρο για το μοντέλο PERMA. Οι παρεμβάσεις της θετικής ψυχολογίας, συμπεριλαμβανομένων της ενσυνειδητότητας, της ευγνωμοσύνης, των δυνατών σημείων του χαρακτήρα και των θετικών σχέσεων, διερευνώνται ως στρατηγικές για την ενίσχυση της ευημερίας των εκπαιδευτικών.

Το εγχειρίδιο εμβαθύνει σε κάθε στοιχείο του μοντέλου PERMA, παρέχοντας ορισμούς, θεωρητικό υπόβαθρο και βασικές έννοιες. Εξηγεί πώς τα θετικά συναισθήματα διευρύνουν τις διαδικασίες σκέψης και δημιουργούν πόρους, η εμπλοκή δημιουργεί μια κατάσταση ροής και ενισχύει την παραγωγικότητα, οι θετικές σχέσεις ενισχύουν την αίσθηση του ανήκειν και της υποστήριξης, το νόημα φέρνει μια αίσθηση σκοπού και κατεύθυνσης και η ολοκλήρωση περιλαμβάνει την αυτοπραγμάτωση και τον καθορισμό στόχων.

Το εγχειρίδιο τονίζει επίσης τη σημασία της ανθεκτικότητας, της συναισθηματικής νοημοσύνης και της υποκειμενικής εμπειρίας για την υποστήριξη της ευημερίας των εκπαιδευτικών. Επισημαίνει την ανάγκη για ολιστικές προσεγγίσεις και την ανάπτυξη κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων στους εκπαιδευτικούς. Συζητείται ο ρόλος της θετικής επικοινωνίας στην οικοδόμηση και διατήρηση θετικών σχέσεων, καθώς και στρατηγικές για την προώθηση της συναισθηματικής και κοινωνικής νοημοσύνης.

Συνολικά, αυτό το μέρος του εγχειριδίου παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση του μοντέλου PERMA και της εφαρμογής του στην ευημερία των εκπαιδευτικών. Προσφέρει δραστηριότητες βασισμένες σε στοιχεία, ένα περίγραμμα κατάρτισης και χρήσιμο υλικό για την υποστήριξη της

εφαρμογής του μοντέλου. Εστιάζοντας στα θετικά συναισθήματα, τη δέσμευση, τις θετικές σχέσεις, το νόημα και την επίτευξη, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενισχύσουν την ευημερία τους και να δημιουργήσουν θετικό αντίκτυπο στη δική τους ζωή και στη ζωή των μαθητών τους.

Μοντέλα επαγγελματικής ανάπτυξης και συνθήκες εργασίας

Στο τελευταίο μέρος, το εγχειρίδιο εξετάζει τη σημασία των μοντέλων επαγγελματικής ανάπτυξης και των συνθηκών εργασίας για τους εκπαιδευτικούς. Επισημαίνει το ρόλο της επαγγελματικής ανάπτυξης στη βελτίωση των διδακτικών πρακτικών και της ποιότητας της εκπαίδευσης. Διερευνάται η έννοια της ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών, τονίζοντας τη σημασία της στην υπέρβαση των διοικητικών περιορισμών και επιτρέποντας στους εκπαιδευτικούς να έχουν μεγαλύτερο έλεγχο του επαγγέλματός τους. Η καθοδήγηση προσδιορίζεται ως βασικό συστατικό αποτελεσματικών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης, παρέχοντας υποστήριξη, καθοδήγηση και ανατροφοδότηση στους εκπαιδευτικούς. Οι στόχοι της καθοδήγησης περιλαμβάνουν τη βελτίωση της διδακτικής πρακτικής και των αποτελεσμάτων των μαθητών. Επισημαίνεται η σημασία της οικοδόμησης μιας θετικής συμμαχίας μεταξύ εκπαιδευτικών και προπονητή, η οποία περιλαμβάνει διαπροσωπικές δεξιότητες και δεξιότητες συνεργασίας, την εμπειρογνωμοσύνη του προπονητή και την αντίληψη των εκπαιδευτικών για την προπόνηση ως μη αξιολογική. Η θετική συμμαχία εκπαιδευτικών-εξωτερικών εκπαιδευτών θεωρείται κρίσιμη πτυχή της στρατηγικής καθοδήγησης και επιτρέπει τη συμμετοχή διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Συνολικά, το εγχειρίδιο υπογραμμίζει τη σημασία της επαγγελματικής ανάπτυξης, της ενδυνάμωσης και του coaching για τη βελτίωση των διδακτικών πρακτικών και των αποτελεσμάτων των μαθητών.